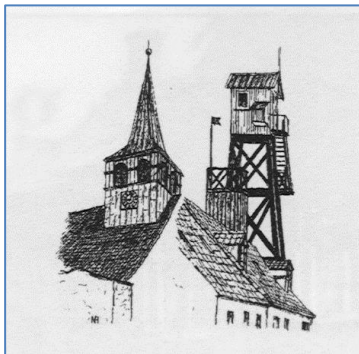

Kikkenborgen

August 2015

*Medlemsblad for Dragør Lokalhistoriske Forening
og nyt fra Dragør Lokalarkiv*

DLF's logo er tegnet af Niels Febber Andersen. Lokalarkivets kikkenborg er fotograferet af Jørgen D. Petersen.

"Kikkenborgen" er et fælles blad for Dragør Lokalhistoriske Forening og Dragør Lokalarkiv. Bladet udsendes til DLF's medlemmer og uddeles til alle interesserede fra Lokalarkivet og bibliotekerne. Bladet bliver også lagt på Lokalarkivets og DLF's hjemmesider.

Forsidebilledet er kaptajn og skibsfører *Knud Hansen Walløe*, der gav navn til den lille havn, der lå ved Dragør Sydstrand. Læs om havnen inde i bladet.

Dragør Lokalhistoriske Forening

www.dragoer-lokalhistorie.dk

Email: info@dragoer-lokalhistorie.dk

Formand: Claus Ehlers. Schoutgården 41, 2791 Dragør. Tlf. 32 53 32 23.

Næstformand: Lis Klynge Søvej 7A, 2791 Dragør. Tlf. 21 26 41 14.

Sekretær: Dines Bogø, Ulsøvej 57, 2791 Dragør. Tlf. 32 53 11 53 / 20 85 11 53.

Kasserer: Leise Hansen, Krudttårnsvej 143, 2., 2791 Dragør. Tlf. 28 96 91 37.

Kontakt vedr. medlemskab: Irene F. Larsen, Drogdensvej 2, 2791 Dragør.
Tlf. 32 53 23 32.

Dragør Lokalarkiv

www.dragoer.dk/lokalarkivet

Stationsvej 5, 2791 Dragør. Tlf. 32 89 03 29. Email: lokalarkivet@dragoer.dk

Åbningstider: Tirsdag 13.00 – 17.00 Torsdag 10.00 – 17.00 samt efter aftale.

Se også den lokalhistoriske side på Facebook: www.facebook.com/kikkenborgen.

Farvel til Skolen ved Vierdiget

I 1950'erne steg tilflytningen til Dragør Kommune voldsomt. De nye boligbyggerier, ikke mindst i Engparken, satte kapaciteten i daginstitutioner og skoler under pres. Kommunens eneste skole, Dragør Skole på Vestgrønningen, kunne ikke i længden klare tilstrømningen af skolebørn og man besluttede at opføre en helt ny skole ved Krudttårnsvej og Søndre Strandvej.

Byggeriet bestod af færdige elementer, der var støbt på en fabrik i Hobro, mens lokale håndværksmestre stod for indretning og inventar. Skolen var i ét plan, hvad der havde den fordel, at børnene sparede tid, når de skulle fra ét lokale til et andet, som man skrev dengang.

Beliggenheden var usædvanlig for en folkeskole. Lige ud til vandet og med havudsigt fra skolegården. Nogle frygtede, at de friske blæst ville genere og gøre skolen dyr at varme op. Leverandøren af byggeelementerne forsikrede dog, at moderne byggeri var meget velisoleret. Men man plantede et læhegn og indrettede legepladsen, så den var forsænket i forhold til omgivelserne.

Skolen blev indviet mandag den 12. august 1963. Dagen efter startede undervisningen i skolens ni klasser. Foreløbig var det børnene i 1. til 5. klasse, der gik her. Personalet bestod af kun seks lærere samt Danmarks dengang yngste skoleinspektør, *Poul Juel Jensen*.

Lærer Ib Lehm i klasseværelset på Skolen ved Vierdiget i 1976.

Hurtigt oplevede man dog pladsproblemer, og allerede efter det første år måtte klasser deles om et lokale, så de var der på skift om formiddagen og eftermiddagen. I 1970 kom den første udvidelse til, og skolen fik faglokaler til fysik og naturfag og en gymnastiksal, der havde egen teaterscene. Sløjdsal og skolekøkken var på ønskelisten til den næste udvidelse, der kom i 1975. Indtil alt var på plads, måtte eleverne nogle gange tage turen til Dragør Skole.

En af eleverne, Tina Sørensen, skrev i 1988 om sine minder om den første skoledag på Skolen ved Vierdiget i 1970: "Der stod man renvasket, nykæmmet, iført lyserød jersey-buksedragt og med ternet skoletaske i hånden, der ikke indeholdt andet, end et splinternyt penalphus og en masse forventninger. Dengang var væggene i klasselokalerne gule, gulvene grå af linoleum og der lugtede rent, en særlig blanding af sæbe og vådt træ. Man snusede ind og fornemmede for første gang den helt specielle atmosfære, der er på en skole, der har stået en hel sommer og ventet på, at dens elever kom tilbage."

Som en del af ændringerne i Dragørs skolevæsen, er skolen nu blevet nedlagt. I juni 2015 forlod børnene skolen for sidste gang, og bygningerne bliver revet ned, til fordel for nyt boligbyggeri.

Foran skolen blev der anbragt en sten, som var blevet fundet i nærheden. Den fungerede som skelsten mellem markerne for at markere hvilken jord, der hørte til hvilken gård. Stenen bærer et bomærke for Dragørgård, der havde jord i området. Dragør Kommune har lovet, at stenen bevares og flyttes til Jan Timanns Plads. Dermed kommer den til at stå ved den gård, som den oprindeligt tilhørte.

Henning Sørensen

*Bomærkestenen (længst til venstre) foran skolens indgang. Foto: Jørgen D. Petersen.
Indsat: Bomærket for Dragørgård.*

Walløes havn og Walløes sten

Walløes Havn omkring 1910. Her var dels plads til mindre både, dels en lille badestrand (til venstre i billedet). Ved havnen havde maleren Chr. Mølsted i en periode sit atelier. Det er den store bygning midt i billedet. Bemærk også blegevognen ude i vandet til venstre. Når lærredsstykkerne var blevet bleget, skulle de skylles, og de foregik fra stranden.

Allerede i forrige århundrede disponerede familien Walløe over et areal syd for det gamle Dragør søndre Batteri. Området blev senere kendt som *Walløes Havn* og *Knudens Bro*. Kaptajn og byforstander *Knud Hansen Walløe* (1813-1894) havde opfyldt arealet omkring 1865 og anlagt en mindre havn, og det er efter ham man dengang navngav området. Familienavnet blev tidligere stavet både med V og W, men ved en kongelig resolution i 1913 blev det fastslået, at navnet skal staves Walløe.

Inde på jordstykket var der et lille sandområde, hvor de badende kunne boltre sig. Ejere til de både og pramme, der lå i havnen, betalte en årlig havneafgift på 50 øre. Sommergæster kunne leje joller for 25 øre i timen.

Da Dragør kommune lukkede den gamle losseplads mellem Dragør Havn og Badehotellet brugte man i en periode området vest for Walløes Havn som losseplads.

I 1919 solgte familien Walløe området til en fabrikant i København. I 1930 ønskede fabrikantens enke at bygge en villa på grunden. Året efter fik hun rettens ord for, at arealet tilhørte hende. Hun solgte dog arealet tilbage til familien Walløe i 1933. I 1943 besluttede kommunen, at arealet skulle hedde Batterivej nr. 12. I dag er det Batterivej 30.

I april 1949 købte Dragør Kommune Poul Sanders private badeanstalt for 7.000 kr. Sander havde drevet Dragør Søbad i 30 år. De første 13 år ud for Rønne Allé. I januar samme år havde Dragør Kommune købt området "Walløes Havn" af fru Bertha Walløe. Prisen for jorden var 14.000 kr. (et stykke over ¼ million nutidskroner).

Så har man lidt tålmodighed og har masser af energi, kan man fylde en masse jord i Øresund, anvende området og så på et tidspunkt vinde hævde og få rettens ord for, at man er den retmæssige ejer.

Walløes Havn i begyndelsen af 1930'erne. Her ser man den lille havns beliggenhed i forhold til Dragør Badehotel, som er den store bygning i baggrunden til venstre. Man fornemmer, at området ved havnen også blev brugt som losseplads. Man betalte 50 øre til Walløe i årlig havneafgift for en båd. Sommergæster kunne leje joller for 25 øre i timen.

Havnens placering indtegnet på et moderne luftfoto. Nederst Gabriel Jensens hus og øverst "Gåserepubikken". Midt i billedet går stien til Dragør Søbad.

Den lille strand ved Walløes Havn blev kaldt for "fluepapiret", fordi der ofte var mange badegæster her om sommeren. Ved indgangen opkrævede to Walløe-søstre 2 øre for børn og 5 øre for voksne i entré til stranden. Foto omkring 1920.

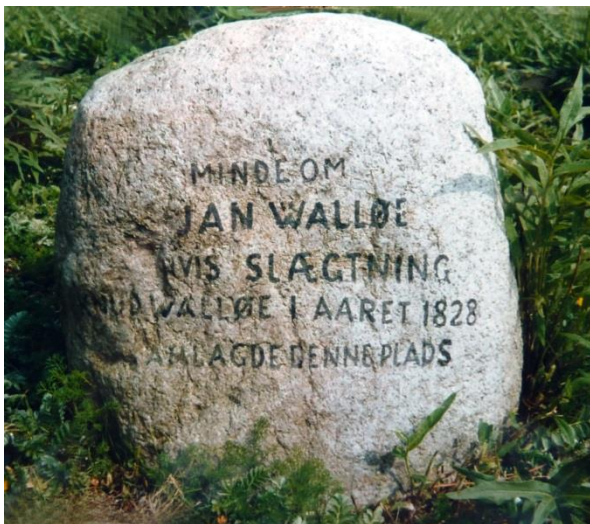
Ved indgangen til området ligger der nogle mindre sten. Den største er "Walløes mindesten". Desværre er inskriptionen nærmest helt forsvundet, men bare for få år siden, kunne enkelte bogstaver læses.

På stenen oplyses det, at Knud Walløe anlagde pladsen i 1828. Officielt er den anlagt i 1870, men for 100 år siden stod der er i en avisartikel at området blev anlagt i 1862.

I dag er det stien til Dragør Søbad og Gabriel Jensens ferielejr. Lidt nordligere ligger indkørslen til Gåserepublikken, anlagt på det sted for lidt over 60 år siden.

Du kan læse mere om Walløes havn i bøgerne *Dengang og nu*, del 3 og 10.

Dines Bogø

Mindestenen for Jan Walløe og Knud Hansen Walløe. Stenen er i dag svær at finde og teksten noget udvisket. Foto: Dines Bogø. 1993.

Ellen – velkommen til Helvede

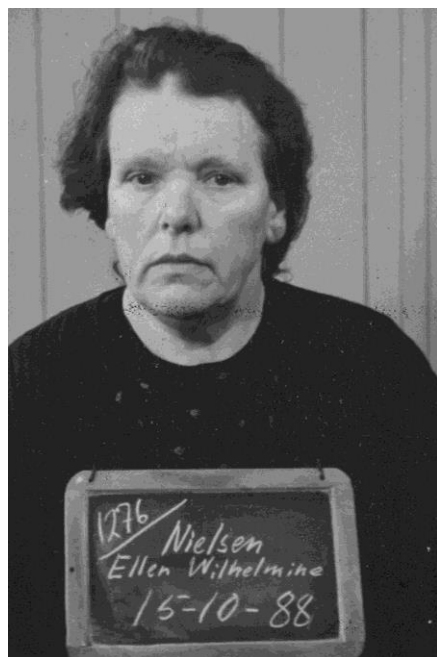
Mange kender sikkert historien om fiskehandleren *Ellen Nielsen* fra Dragør, som under Besættelsestiden skabte kontakt mellem dragør-fiskerne og jøder og medlemmer af modstandsbevægelsen. Cherine Munkholt skrev for en del år siden *Ellen Nielsens historie* i bladet "Nyt fra Lokalhistorien", som Dragør Lokalarkiv udgav igennem en årrække. Artiklen kan nu ses på Lokalarkivets hjemmeside.

Nu får historien nyt liv, for historiefortæller Pernille Stockfleth fra Dragør har sammen med musikeren David Kampmann, brugt *Ellen Nielsens historie* i en ny forestilling om kvindeskæbner fra de tyske koncentrationslejre under 2. Verdenskrig. Det var nemlig her *Ellen* kom hen, efter at hun i 1944 var blevet arresteret af det tyske politi Gestapo i Dragør.

Forestillingen har fået titlen *Ellen – velkommen til Helvede*, og spilles bl.a. på Nationalmuseet i forbindelse med den aktuelle udstilling om de hvide busser, der bragte koncentrationslejr-fanger hjem til de skandinaviske lande. *Ellen* var én af de heldige, som kom med busserne hjem.

Også i Dragør kan man opleve forestillingen om *Ellen Nielsen*. Det sker ved en opførelse i Kedelhuset på Wiedergården 8. september kl. 19.00. Billetter fås gennem Dragør-Bibliotekerne.

Ellen Nielsen med sin datter Christa i 1909 (øverst) og den samme kvinde fotograferet i Vestre Fængsel 1944. Her var hun indsat af Gestapo til forhør, hvorefter hun blev overført til koncentrationslejren Ravensbrück i Tyskland og vendte over Sverige, stærkt afkræftet, tilbage til Dragør i sommeren 1945.

Ny formand i Dragør Lokalhistoriske Forening

Efter Kurt Mathisens død har bestyrelsen i Dragør Lokalhistoriske Forening konstitueret sig med Claus Ehlers som formand og Lis Klynge som næstformand. Dines Bogø varetager stadig funktionen som foreningens sekretær og det er uændret Leise Hansen, der står for den daglige regnskabsføring. Endelig er det Irene Larsen der har kontakten med medlemmerne. Se bestyrelsens adresser og telefonnumre på side 2 her i bladet.

Claus Ehlers

Drogden Fyr

19. maj 2015 afholdt Dragør Lokalhistoriske Forening en vellykket tur til Drogden Fyr. Deltagerantallet var begrænset til 20 og flere var på venteliste. DLF vil derfor se på muligheden for i samarbejde med Marinehjemmeværnet at arrangere endnu en tur til Drogden Fyr.

I april havde foreningen i samarbejde med Danmarks Lodsmuseumsforening et velbesøgt foredrag i Havnepakhuset, hvor lokalarkivar Henning Sørensen fortalte om fyrvæsenets historie fra 1500-tallet og frem til i dag.

Byvandring langs Ryvej

Ryvej går langs Dragørs nordlige grænse mod Tårnby Kommune, og følger på et længere stykke lufthavnens hegn. I dette område holdt Dragør Lokalhistoriske Forening og Lokalarkivet byvandring i maj. Turen gik bl.a. forbi Søgård, som nok ikke mange kender. Dines Bogø fortalte om gårdens historie og Henning Sørensen om de gamle marker, der lå, hvor lufthavnen er nu.

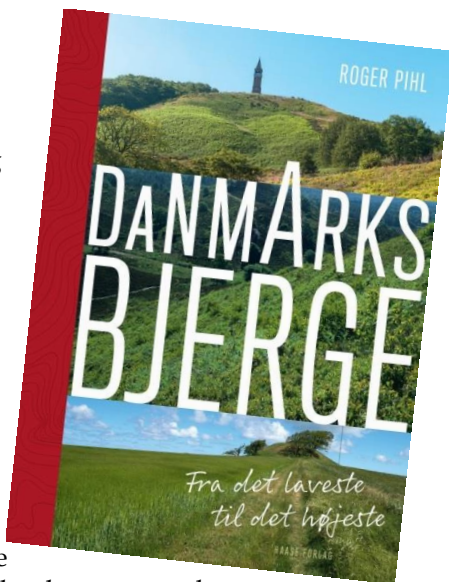
Spændende turistmål på Amager og Saltholm

Den norske forfatter Roger Phil, der betegner sig selv som "en norsk fjeldabe med højdeskræk", har skrevet en herlig bog med titlen "Danmarks Bjerge - fra det laveste til det højeste". I alt 117 danske bjergtoppe og udsigtspunkter er nøje beskrevet, og bogen rummer et væld af historier, sagn og myter fortalt med lune og vid samt dejlige naturbeskrivelser i forbindelse med bjergenes bestigning.

Det laveste "bjerg" i Danmark er "Harehøj" på Saltholm, der med sin beskedne højde på blot tre meter har fået en fyldig omtale i bogen. Ifølge forfatteren er der flere mennesker i verden, som har besteget verdens højeste bjerg "Mount Everest" end Danmarks laveste bjerg "Harehøj" på Saltholm - og det skal såmænd nok passe. Godt 7000 bjergbestigere er stolte over at have nået toppen af Mount Everest, men stoltheden ved at have besteget Harehøj på Saltholm er vel heller ikke at kimse af.

Som et kuriosum kan det nævnes, at Mount Everest også kan bestiges på Amager, idet "Bjerget" i Ørestad er en tro kopi af verdens højeste bjerg. Alle kan bestige Bjerget ad trappen fra Bjergets fod mod Bjergets top, og efter at have forceret i alt 145 trappetrin, får man som belønning en enestående udsigt over Amager og København fra 11. etage.

Herfra kan man i øvrigt se et andet højdepunkt tage form på Amager, nemlig "Amager Bakke". Det bliver en skibakke på toppen af det nye forbrændingsanlæg ARC (Amager Ressource Center). Indtil "Amager Bakke" står færdig er den nok mest imponerende udsigt over Amager og København utvivlsomt fra Skandinaviens største hotel "Bella Sky". Her kan man fra 23. etage se hele horisonten rundt og sætte sin eventuelle højdeskræk på alvorlig prøve i Sky Bar eller fra den særlige bro, der forbinder de to skæve tårne i højden fra 23. etage. God fornøjelse til nye oplevelser på Amager og Saltholm.

Claus Ehlers

Byvandring i Sundbyøster

Dragør Lokalhistoriske Forening inviterer *søndag den 30. august kl. 13.00* til en byvandring i Sundbyøster, hvor lokalarkivar Henning Sørensen er guide. Vi skal se på gamle fabriksmiljøer og moderne arkitektur. Turen følger bl.a. Amagerbanens spor, hvor skinnerne enkelte steder ligger der endnu, besøge stedet hvor udtrykket "Amager Halshug" kommer fra og høre historien om, hvordan amagerne udnyttede indholdet i de københavnske latriner.

Turen er på ca. fem kilometer, men der er en pause undervejs, hvor Dragør Lokalhistoriske Forening giver kaffen. Af hensyn til serveringen er tilmelding til turen nødvendig på info@dragoer-lokalhistorie.dk eller på tlf. 32 89 03 29.

Start og slut: Lergravsparken metrostation.

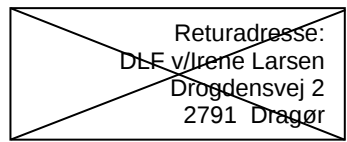
Gåseholderen fortæller

Dragør er berømt for sine gæs. Før i tiden boede de rundt omkring i byen og fornøjede sig på strandene udenfor byen dagen igennem. Når mørket faldt på, fandt de selv hjem til det rigtige hus og lagde sig under slagbænken.

Dragør har stadig masser af gæs, men i dag lever de i deres helt egen republik ved siden af badeanstalten på Sydstranden. Dragør Lokalhistoriske Forening har inviteret gåseholder Ole Svendsen til at fortælle om gæssene og deres historie. Bagefter vises filmen "Den sidste gåseholder". Den er lavet af Henrik Helsing, som med sit kamera har fulgt gæssene og gåseholderne i Dragør.

Arrangementet foregår tirsdag den 6. oktober kl. 19.00 i Kedelhuset på Wiedergården i Dragør og alle er velkommen.

Kommende arrangementer

Søndag den 30. august kl. 13.00

Byvandring i Sundbyøster

Tag med på en spadserertur i ét af Amagers udviklingsområder. Hør om industriudviklingen for 100 år siden, om Amagerbanen, historien bag udtrykket "Amager halshug" og meget mere. Dragør Lokalhistoriske Forening byder på en kop kaffe og et stykke kage undervejs. Guide er lokalarkivar Henning Sørensen. Mødested: Lergravsparken Metrostation. HUSK TILMELDING til tlf. 32 89 03 29 eller mail til DLF's sekretær: info@dragoer-lokalhistorie.dk

Mandag den 31. august kl. 19.00.

Byvandring i Dragør med Visit-Dragør-app'en som guide

Dragør har fået en app til mobiltelefonen som kan guide turister og indfødte rundt i byen. Denne dag tager vi dig rundt i byen, forklarer hvordan app'en virker og fortæller nogle af dens historier. Alle er velkommen og du kan med fordel tage din smartphone eller tablet med (husk hovedtelefoner). Så forklarer vi, hvordan teknikken virker. Guider er Ebbe Kyrø og Henning Sørensen. Mødested: Dragør Lokalarkiv, Stationsvej 5.

Søndag den 27. september kl. 12.00 – 15.00

Københavns Befæstningsdag

Åbent hus på Dragørfortet. Arrangør: Kystartilleriforeningen. Folder om Befæstningen udsendes til DLF's medlemmer sammen med dette blad.

Tirsdag, den 6. oktober kl. 19.00.

Gåserepublikken

Gåseholder Ole Svendsen fortæller om gæssene i Dragør og deres historie. Bagefter viser vi filmen "Den sidste gåseholder", om livet i gåserepublikken. Kedelhuset, Wiedergården. Gratis adgang og alle er velkommen.

Lørdag den 14. november

Dragør Lokalhistoriske Forenings 20 års jubilæum

På Arkivernes Dag markeres, at det er 20 år siden Dragør fik en lokalhistorisk forening. Se mere i næste nummer af Kikkenborgen.